

**ПРО ВІДПОВІДНІСТЬ ПРИНЦИПІВ ГОСПОДАРСЬКОГО
ПРАВА ПОТРЕБАМ ДОКОРІННОЇ ПЕРЕБУДОВИ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У СВІТЛІ НАСЛІДКІВ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН КЛІМАТУ**

Р. Б. Прилуцький

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільного та господарського права
ВНЗ «Національна академія управління»*

*Знання деяких принципів легко
заміняє незнання багатьох фактів.
К. А. Гельвецій*

Постановка проблеми. Світова фінансово-економічна криза із беззастережною очевидністю показала повну невідповідність вітчизняної економіки сучасним умовам господарювання. Наша країна була на грані дефолту і ця загроза не минула. Експерти авторитетного американського видання «Business Insider» у березні 2011 р. поставили Україну на шосте місце серед 18 країн, яким загрожує дефолт. Основні причини – великий зовнішній борг, який за даними Всесвітнього банку складає 82% ВВП країни, й сповільнене зростання економіки. І хоча можливість дефолту України за іншими оцінками становить близько 4-5%, це не повинне заспокоювати [1]. Досягнута нині відносна стабілізація світової економіки не буде довготривалою, можливі нові, ще більші загрози, вірогідність яких зростає як у зв'язку з політичною нестабільністю (революції в низці арабських країн), так і стихійним лихом в Японії.

Тому важливо всебічно проаналізувати причини кризи і прорахунки, які зробили її такою нищівною для нашої економіки. При цьому, на наш погляд, важливо усвідомити, що ця криза знаменувала собою, по суті, нову еру у розвитку Людства. Характеризуючи цю обставину віце-президент Всесвітнього банку у регіоні Європи та Середньої Азії Філіп Ле Уору зазначив: «Ми є свідками значних зрушень у глобальній економіці. Повернення до передкризового світу не буде. Відновленням глобальної рівноваги необхідно буде управляти ... ми спостерігаємо появу нової глобальної моделі управління на самих високих рівнях. Офіційно створена «Велика двадцятка». Розвинутим країнам надано більше права голосу в МВФ і Всесвітньому банку. По мірі стабілізації необхідно буде знову покласти в основу деякі довгострокові виклики. Зміна клімату –

перша і сама головна з таких проблем, з якої Пітсбургський саміт ще не прийняв конкретних рішень» [2]. Така оцінка нинішнього періоду розвитку людства є майже загальною, якщо не брати до уваги більш невтішні прогнози [3].

Для вчених це має означати, що наукові дослідження суспільних відносин, особливо у сфері економіки, на основі старих (докризових) ідей і теорій втрачають сенс. Право і правова наука у забезпеченні зазначених процесів можуть і повинні відіграти не останню роль. Право, побудоване з урахуванням уроків кризи, обмежених ресурсів і глобальних змін клімату на планеті, могло б, на наше переконання, мати суттєвий позитивний вплив і на ці процеси, встановлюючи не тільки відповідні нові правила поведінки учасників суспільних відносин, але й впливаючи на формування нового економічного порядку.

У зв'язку з цим підвищується і роль господарського права, яке відіграло визначальну роль у відновленні економік багатьох країн у найскладніші часи – після Першої і Другої Світових війн, світових економічних криз 20-х-30-х, та 70-х років минулого сторіччя й нинішньої фінансово-економічної кризи. Це, у свою чергу, вимагає переосмислення цілої низки його положень, чільне місце серед яких, на наш погляд, займають *принципи господарювання*. Такий аналіз має допомогти виявити і дати реальну оцінку тим об'єктивним соціальним, матеріальним і, головне, природно-кліматичним умовам, якими й обумовлюється необхідність виокремлення, формулювання і, переконані, законодавчого закріплення нових принципів господарського права.

Формування принципів господарського права здійснювалось під впливом загальних принципів усієї правової системи держави. В юридичній науці радянського і сучасного періодів багато уваги приділялося дослідженню принципів права, виявленню їх змісту, співвідношенню з іншими правовими категоріями, їх класифікації, що однак не завершилося формуванням однозначних концептуальних поглядів на це правове явище [5, с. 26].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання про принципи господарського права, за визнанням В. К. Мамутова, протягом багатьох років не користувалось особливою увагою в юридичній літературі й *на сьогодні може вважатись не дослідженим* [6, с. 25]. У господарсько-правовій літературі нині, як правило, використовується визначення, що міститься у монографії «Хозяйственное право: Общие положения» 1983 р., де під принципами галузі права розуміються «керівні начала, котрі визначають характер правового регулювання відповідних суспільних відносин» [7, с. 26]. Це, безперечно, вже не відповідає потребам розвитку господарського законодавства в нових умовах господарювання.

Мета статті полягає у тому, щоб з урахуванням важливості принципів для цілісного і фундаментально вивіреного формування галузі права й відповідного законодавства проаналізувати принципи господарського права на відповідність їх умовам, що об'єктивно формуються на нинішньому етапі розвитку людства і світової економіки, характеру господарських відносин, які повинні відповідати цим умовам, а також цілям правового регулювання цих відносин.

Основні результати дослідження. Серед *головних цілей господарського права* у літературі виділяються: укріплення порядку у господарюванні, забезпечення узгодженості і координації дій господарюючих суб'єктів, їх зацікавленості у підвищенні ефективності виробництва. Функції принципів вбачаються

у тому, що вони можуть використовуватись: 1) безпосередньо при регулюванні господарських відносин; 2) при тлумаченні норм права при їх реалізації; 3) при наявності пробілів у законодавстві при застосуванні аналогії права; 4) у правотворчості для подолання постійного ускладнення законодавства, наприклад, його об'єму, збільшення казуїстичності і суперечливості правових приписів. Правові акти в останній час стали багатослівними, декларативними. Якби в них більш чітко формулювались цілі і принципи регулювання, то багатослів'я можна було б уникнути. «Правовий принцип (виражений мінімумом тексту), – як справедливо відмічав Ю. В. Кудрявцев, – вміщає набагато більше інформації, ніж конкретна і багатослівна норма». Принципи й тут мають відіграти роль важливого приводу («здавленої пружини»), енергія якого збільшує цілеспрямованість і точність дії норм» [6, с. 26-27]. *Principia data sequuntur concomitantia* – якщо принципи надані, попутні обставини слідують за ними.

Не зважаючи на важливість зазначеного на сучасному етапі, як видається, **основною ціллю** правового регулювання господарських відносин має бути створення таких умов і правил господарювання, які б, з одного боку забезпечили рівні матеріально-соціальні умови для існування і духовного розвитку всіх членів суспільства, а, з другого – збереження самого життя на Землі, що безпосередньо пов'язано з негативним впливом господарської діяльності людей на Природу.

Для забезпечення досягнення визначеної цілі слід, на наш погляд, більш глибоко підійти до уявлення про сутність принципів і зовнішню спрямованість у впливі на формування норм, якими відповідні суспільні відносини опосередковуються, оскільки у літературі з цього приводу висловлено різні погляди.

Як відомо, термін «принцип» походить від латинського *principium* – початок, першопричина, першоджерело. Філософією принцип розглядається як центральне поняття, основа системи, що є узагальнення й розповсюдження якого-небудь положення на всі явища тієї області, з якої даний принцип абстраговано [8, с. 294]. Таке розуміння принципів права розповсюджене і в сучасній теорії права. При цьому всі принципи поділяються на загально правові, галузеві та міжгалузеві [9, с. 99-100; 10, с. 203-204 та ін.].

У спеціальній монографічній праці «Принципи права України» А. М. Колодій, дійшов висновку, що принципи права – це такі відправні ідеї існування права, які виражають найважливіші закономірності і підвалини даного типу держави і права, є однопорядковими із сутністю права і становлять його головні риси, відзначаються універсальністю, вищою імперативністю і загальною значимістю, відповідають об'єктивній необхідності побудови і зміцнення певного суспільного ладу [11, с. 27]. Слід, однак, погодитись з тим, що і це визначення, хоч і переобтяжене ускладненою термінологією, за своєю сутністю в основному відображає ті ж ознаки правових принципів [5, с. 27].

Для нашого дослідження міг би бути цінним також досвід цивілістичної науки. Незважаючи на розмаїття визначень поняття принципів цивільного права, воно може бути узагальнене і зведене до такого: «Принципи цивільного права становлять основоположні (корінні, відправні, визначальні) ідеї (засади, риси), втілені чи закладені в законі, відповідно до якого здійснюється правове регулювання цивільно-правових відносин та забезпечується реалізація покладених на цивільне право функцій». Як бачимо, основу цього визначення скла-

дають ті ж самі (викладені вище) теоретичні посилання теорії права. Разом з тим, в якості позитивного зрушення можна виділити зауваження авторів: «Так чи інакше, у кожній правовій, демократичній, соціально орієнтованій державі мають закріплюватися такі юридичні принципи правового регулювання, які повинні відображати та закріплювати соціально-економічні засади в державі **і загальнолюдські гуманістичні цінності** (виділено нами), які далеко не завжди мають своє безпосереднє формальне закріплення у правових нормах» [5, с. 26-28]. З одного боку, це – вже визнання необхідності у побудові правової системи виходу за межі «прокрустового ложа» позитивного права і, з другого, втілення інших – загальнолюдських гуманістичних цінностей у цю систему.

Із зазначеним у певній мірі перекликається визначення принципів права російським вченим Є. І. Темновим, на думку якого, принципи права (*ratio juris*) – це вихідні нормативно-правові ідеї, що визначають усе: матеріальну, процесуальну і духовну сторони права. Вони не тільки можуть бути джерелом права, формувати його зміст, віддзеркалювати особливе в праві, «жити» самостійним життям, але й дуже, іноді радикально змінюватись [12, с. 62].

І це правильно! Позитивне право дійсно виникає з угод чи постанов. Проте еволюційний розвиток людини на етапі земного життя можливий тільки за умови побудови цього життя на основі законів загальнокосмічних, Божих. Якщо людські закони не будуть проникнуті Духом Єдиного Творця, то вони рано чи пізно приречені на поразку, а саме суспільство – на знищення. Намагання людини обійти закони створеного Богом розумного світового порядку (про який заявляли, зокрема, Фома Аквінський, а ще раніше – Аристотель [13, с. 95]) вже не раз викликало знищення цілих цивілізацій і знов з достатньою повнотою поставило це питання перед нами. Тому так важливо розуміти і дотримуватись «духовної сторони права». А крім того, принципи права не тільки не повинні «консервувати» чинні правові положення, але й змінюватись разом із змінами соціально-економічних, природно-екологічних умов, характеру суспільних відносин і цілей їх регулювання. В одному із підручників радянського періоду зазначалось, що вони (принципи) є своєрідною передаточною ланкою між пануючими виробничими відносинами і всією правовою системою права [14, с. 286]. В умовах, коли на порядку денному стоїть саме виживання людства, це твердження може звучати так: *«Принципи права є своєрідною передаточною ланкою між об'єктивно обумовленими еволюційними потребами людства і всією правовою системою права».*

З урахуванням викладеного принципи господарського права слід, на наш погляд, визначити наступним чином: *«Принципи господарського права – це основні його витоки, відправні ідеї та керівні начала, втілені чи закладені в законі, що базуються на доведених Людству законах Єдиного Бога-Творця і відповідно до яких здійснюється правове регулювання господарсько-правових відносин з метою створення таких умов і правил господарювання, які б забезпечували рівні матеріально-соціальні умови для існування і духовного розвитку всіх членів суспільства й збереження життя на Землі. Вони повинні змінюватись разом із змінами самосвідомості людей, суспільства, матеріальних та природно-кліматичних умов їх існування».*

Загальні принципи господарювання в Україні закріплені статтею 6 Господарського кодексу України (далі – ГК). Крім того, у ст. 44 ГК містяться

принципи підприємницької діяльності. Розглянемо загальні принципи господарювання.

Перше, що звертає на себе увагу, є те, що більшість з перерахованих у ст. 6 ГК принципів не відповідає безпосередньо, як на наш погляд, визначальній меті, проголошеній у преамбулі ГК, – забезпечення підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальної спрямованості відповідно до вимог Конституції України, утвердження суспільного господарського порядку в економічній системі України, сприяння гармонізації її з іншими економічними системами. Фінансово-економічна криза показала абсолютну відсутність цієї самої «ефективності суспільного виробництва».

Ще гірше відбувається із соціальною спрямованістю. Найнижчі серед європейських країн заробітна плата і пенсія, мізерний прожитковий мінімум, відповідно до якого здійснюються всі соціальні нарахування, незбагненна прірва між бідністю переважної більшості населення країни і невеличким прошарком олігархів – усе це, беззаперечно, свідчить про повну відсутність зв'язку між сферою господарювання і соціальною політикою.

Зрозуміло, що не все це обумовлено виключно недоліками визначення принципів господарювання. Проте негативний вплив цього фактору є очевидним. Можна з повною відповідальністю стверджувати, що майже всі закріплені у ГК принципи господарювання так чи інакше стосуються підприємництва, причому без окреслення будь-якого бачення того, яким воно повинне бути, і хто має бути відповідальним за це. Разом з тим, ними (принципами) зовсім не охоплена така важлива складова господарських відносин, як господарські відносини, що виникають у процесі організації господарської діяльності (ст. 1 ГК), у першу чергу державного регулювання. Більш того, у ст. 6 ГК знаходимо принцип «обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємстві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів та безпеки суспільства і держави».

Починаючи з 20-х років минулого сторіччя майже всі провідні буржуазні економісти незалежно від поглядів і уподобань є єдиними в одному: капіталістична економіка чи, як стало модно її називати, ринкова економіка повинна мати активну соціальну спрямованість. У зв'язку з цим були сформульовані засади теорії «соціального ринкового господарства» як економічного порядку, за якого конкурентна ринкова економіка доповнюється соціально спрямованим втручанням сильної держави (Вальтер Ойкен) [15].

Провідна роль у цьому, таким чином, відводиться саме **державному управлінню**. У нас же держава, навпаки, навіть на рівні принципу обмежила себе у проведенні активної соціальної політики. Не дивно, що за 20 років незалежності в Україні побудовано, по суті, найгіршу економічну модель – олігархічно-бюрократичну. Яка вже тут соціальна держава?

А, крім того, хто забезпечить «добросовісну конкуренцію у підприємстві, екологічний захист населення, захист прав споживачів та безпеку суспільства і держави»? Капіталісти чи, як у нас їх скромно називають, підприємці? Так, відповідно до ст. 3 ГК їхня природа обумовлюється одним – **метою отримання прибутку**. І цим виправдовується все. Капіталізм, і особливо система вільного

ринку, страждає вродженими пороками. Капіталізм не має механізму, що забезпечує економічну стабільність. Тому держава може і повинна відігравати активну роль у стабілізації економіки; дискретна фіскальна і кредитно-грошова політика необхідні для пом'якшення різких економічних підйомів і спадів, котрі у протилежному разі будуть супроводжувати капіталізм [16, с. 320].

З огляду на вже зазначене, статтю 6 ГК необхідно доповнити принципами, направленними на забезпечення ефективного державного управління сферою господарювання і не тільки стосовно соціальної політики. Нам необхідно активно і рішуче впроваджувати на ділі **змішану** (*господарсько-правову*) модель регулювання економіки, яка забезпечує комплексне правове регулювання відносин, що виникають у процесі безпосереднього здійснення господарської діяльності (*горизонтальні відносини*), і державне управління нею (*вертикальні відносини*). Нинішня фінансово-економічна криза ще раз підтвердила правильність зазначеного положення і підштовхнула розвинуті країни до впровадження нового порядку управління економікою із значним посиленням державного регулювання [17].

Серед принципів господарювання ми також не бачимо таких, які б сприяли створенню внутрішнього ринку споживання, підвищенню ефективності, модернізації виробництва, зменшенню його енергоємності, енергетичній незалежності від зовнішніх джерел енергії, що стає життєво важливим для безпеки країни в умовах, з одного боку, значного зменшення енергетичних ресурсів, і, з другого, постійного зростання їхньої вартості.

Важливим недоліком слід вважати також відсутність у ст. 6 ГК принципів, направлених на забезпечення моральності, справедливості і розумності при здійсненні господарювання, ведення бізнесу, ми б сказали, з позиції «любові до ближнього». Українські споживачі нині страждають від масової фальсифікації продуктів харчування, небезпечних для життя. І це відкрито показується на центральних каналах телебачення і висвітлюється у пресі. В Україні найвищі процентні ставки за банківськими кредитами, що, за нашим переконанням, є цілеспрямованою акцією, направленою на зубожіння і фізичне знищення населення. Надання грошей під проценти є однією із найнебезпечніших форм паразитування, що підриває устої суспільства і загрожує його прогресу. Недаремно всі основні світові релігії дуже негативно відносяться до цього явища і забороняють його (принаймні щодо своїх співгромадян – ближніх). Так, у Корані (Сура 2, 275-277) читаємо: «Ті, котрі пожирають ріст, повстануть тільки такими ж, як повстане той, кого повергає сатана своїм дотиком. Це – за те, що вони говорили: «Адже торгівля – те ж, що ріст». А Аллах дозволив торгівлю і заборонив ріст. ...Знищує Аллах ріст й вирощує милостиню» [18, с. 59]. «Не будеш позичати братові своєму на відсоток срібла, на відсоток їжі та всякої речі, що позичається на відсоток. Чужому позичиш на відсоток, а братові своєму не позичиш на відсоток, щоб поблагословив тебе Господь, Бог твій у всьому...» (Старий Завіт, Второзаконня, 23, 20-21) [19, с. 202].

Духом бездуховності, аморальності і несправедливості вражені й багато інших важливих інститутів господарського (і, треба визнати, цивільного) права. Наприклад, необхідно по-новому переглянути принципи регулювання відносин з застави. Легковажне ставлення законодавця до свободи договору і відповідно до того, що кожен сам відповідає за своє життя, не завжди відповідає Бо-

жим законам виживання народу: «Не можна брати в заставу жорен або жорновий камінь, бо тим заставляється життя» (Старий Завіт, Второзаконня, 24, 6) [19, с. 203]. Є речі, що складають основу виживання людини, наприклад, житло. За нашим законодавством без будь-яких перешкод можна заставити квартиру, будинок і без особливих проблем позбутися її у разі не виконання зобов'язання, забезпеченого такою заставою. Але закон не повинен допускати в якості предмета застави тих речей, які складають основу життя, щоб не «заставлялося життя».

Ці, доведені людям вищими силами принципи, повинні пронизувати у першу чергу господарське законодавство і сферу господарювання, що має визначальне значення для виживання і розвитку нашого народу. Право, як дуже влучно зауважує С. С. Алексєєв, у цьому відношенні невід'ємне від справедливості. «Право», «правове», «справедливе» – це один ряд близьких за значенням слів. Єдність права і справедливості зафіксована у формулах римського права. *Juris praeserta sunt haec: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere* – приписи права наступні: чесно жити, другого не кривдити, кожному віддавати належне. *Jus est ars boni et aequi* – право – мистецтво добра і справедливості [4, с. 72-73].

Разом з тим, з огляду на глобальні зміни клімату, життєво необхідною стає розробка і законодавче закріплення таких принципів господарювання, які б забезпечували не стільки кількісне зростання виробництва, скільки його орієнтацію на збереження навколишнього природного середовища [20]. Необхідно у кінці-кінців зрозуміти, що «цивілізаційний» ринково-індустріальний шлях, нав'язаний нам фундаментальним західним лібералізмом, – це шлях до прірви. Ми повинні рішуче виступити на захист духа проти натиску бунтівної матерії, відпущеної Заходом на свободу і реабілітованої ним. Західній панській «веселій науці» (Ф. Ніцше) – як з користю для себе і без комплексів управляти світом, ми повинні протиставити науку відродження духовності: як приборкати до зубів озброєного звіра споживацької похоті, готового випотрошити планету [21].

Висновок. З урахуванням викладеного можна зробити висновок про те, що закріплені у ГК загальні принципи господарювання не відповідають потребам докорінної перебудови економіки України у світлі наслідків фінансово-економічної кризи та глобальних змін клімату. Тому статтю 6 ГК необхідно змінити, виклавши в наступній редакції:

«Стаття 6. Принципи господарювання.

1. Принципами господарювання в Україні є:

- відповідності законам розумного світового порядку, створеного Єдиним Творцем, доведеним Людству через заповіді, пророків та інші доступні джерела;
- духовності, моральності, справедливості та розумності;
- законності і правопорядку у господарюванні;
- пріоритету інтересів суспільства з метою створення соціальної держави і забезпечення еволюційного розвитку кожного індивіду, незалежності та безпеки держави;
- розумного і науково обґрунтованого державного управління сферою господарювання і відповідальності держави за його ефективність;
- постійного удосконалення форм і методів державного управління економікою;
- узгодженості і координації дій господарюючих суб'єктів відповідно до програм розвитку країни;

- гармонічного співіснування з Природою, збереження і відтворення навколишнього природного середовища, екологічної безпеки та захисту населення;
- невідворотності відповідальності за шкоду, завдану Природі, незалежно від строку її завдання як безпосереднім її заподіювачем, так і суб'єктом, що видавав дозвіл на здійснення небезпечної для життя і Природи діяльності, забезпечував нагляд і контроль за нею;
- створення спеціальних фондів і здійснення відрахувань суб'єктами господарювання з екологічно небезпечними виробництвами для усунення негативних наслідків, що наступили у результаті аварій на цих виробництвах;
- ощадливого використання у господарюванні корисних природних ресурсів, заборони експорту не перероблених природних ресурсів;
- обов'язкового врахування у ціні товарів, робіт, послуг вартості використаних природних ресурсів, їх відтворення і усунення негативних наслідків у разі аварій на екологічно небезпечних підприємствах;
- використання цін на товари, роботи, послуги, які б забезпечували соціальну справедливість, спокій і не викликали соціальне напруження у суспільстві;
- забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою всіх суб'єктів господарювання;
- свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом, з обов'язковим врахуванням корисності такої діяльності для суспільства і держави;
- вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України за умови, що це не шкодить національній економіці, інтересам Українського народу, правам і свободам громадян, оточуючому природному середовищу і національній безпеці;
- обов'язковому здійсненню суб'єктами господарювання всіх форм власності програм і заходів з підвищення ефективності виробництва, його модернізації відповідно до вимог та рівня світових стандартів, досягнень науки і техніки, створення державою умов та стимулів для цього, заборони діяльності не ефективних і особливо енергоємних виробництв;
- захисту національного товаровиробника;
- захисту прав споживачів, обмеження та цілеспрямованій забороні у виробництві і торгівлі шкідливих для здоров'я людей продуктів харчування, товарів повсякденного попиту, сировини і складових компонентів для їх виготовлення;
- заборони діяльності суб'єктів господарювання, що мають монопольне становище на ринку, за винятком тих, що мають особливе значення для забезпечення потреб суспільства та держави і діють з дозволу уряду, забезпечення здорової і чесної конкуренції.

2. Принципи господарювання змінюються разом зі змінами самосвідомості, матеріальних і природно-кліматичних умов існування українського народу».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Україна займає шосте місце у списку країн, яким загрожує дефолт // Дзеркало тижня. Україна. – 2011. – № 8. – 8 березня; Фурса Сергій. Дефолт : страхи перебільшено? // Дзеркало тижня. Україна. – 2011. – № 9. – 12-18 березня.
2. Сколотяний Юрий. Филипп Ле Уору: «Развивающимся рынкам придется удвоить свои усилия, чтобы оставаться привлекательными» // Зеркало недели. – 2009. – № 37 (765). – 3-9 октября.

3. Грядущий экологический кризис в мире будет серьезнее, чем финансовый. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : // http://www.vesti.ru/doc.html?id=2195768t_only=1; Пентагон раскрыл Бушу глаза (Рассекречен тайный доклад Пентагона о конце света) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://www.lenta.ru/word/2004/02/23/gerort/> Куровський Володимир. Испит для людства 2015 рік ... [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://alatyf.org.ua/news/42/> Прилуцький Р. Б. Особливості правового регулювання відносин у сфері господарювання в умовах обмежених ресурсів планети та глобальних змін клімату (постановка проблеми) / Р. Б. Прилуцький // Актуальні проблеми цивільного та господарського права. – 2010. – № 3 (22). – С. 49-54.

4. *Алексеев С.С.* Государство и право : учеб. пособие / С. С. Алексеев. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 152 с.

5. Цивільне право України: підручник: У 2-х кн. / О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін. / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – 2-е вид. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – Кн. 1. – 736 с.

6. Хозяйственное право: учебник / В. К. Мамутов, Г. Л. Знаменский, К. С. Хахулин и др. / Под ред. В. К. Мамутова – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 912 с.

7. Хозяйственное право: Общие положения / Под ред. В. В. Лаптева – М. : Изд. Наука, 1983. – 288 с.

8. Философский словарь / Под ред. И. т, Фролова. – 4-е изд. – М. : Политиздат, 1981. – 445 с.

9. *Волинка К.Г.* Теорія держави і права: навч. посіб. – К.: МАУП, 2003. – 240 с. – Бібліогр. : С. 229-232.

10. Теория государства и права: учебник для юридических вузов и факультетов / Под ред. С. С. Алексеева. – М. : Юрист, 1998. – 457 с.

11. *Колодій А.М.* Принципи права України: монографія / А.М. Колодій. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 208 с.

12. *Темнов Е.И.* Теория государства и права: учебное пособие для вузов. / Е.И. Темнов. – М.: Издательство «Экзамен», 2004. – 320 с.

13. *Циппеліус Р.* Філософія права: підручник: Пер. з нім. / Р. Циппеліус. – К. : Тандем, 2000. – 300 с. – Бібліогр., С. 281-290.

14. Теория государства и права: учебник. Изд. 2, переработанное и дополненное / Отв. редакторы док. юрид. наук А. И. Королев, док. юрид. наук Л. С. Явич. – Л. : Изд. Ленинградского ун-та, 1987. – 552 с.

15. *Прилуцький Р. Б.* Цінність, перевірена часом: господарському праву сто років / Р. Б. Прилуцький // Юридична наука. – 2011. – № 1. – С. 93-101.

16. *Макконнелл К.Р., Брю С.Л.* Экономикс: принципы, проблемы и политика. Пер. с англ. 1-го изд. / К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю. – К. : Хагар-Демос, 1993. – 785 с. : табл., граф.

17. *Прилуцький Р.* Моделі правового регулювання сфери господарювання і фінансово-економічна криза в Україні / Р. Прилуцький // Право України. – 2010. – № 6. – С. 122-126.

18. Коран. Научное издание. Пер. и коммент. И. Ю. Крачковского. – М. : МПО «Волокнор», СП «Трекингтур», 1990. – 727 с.

19. Святе письмо старого та нового завіту. – Українське біблійне товариство, 1992. – 352 с.

20. *Прилуцький Р. Б.* Особливості правового регулювання відносин у сфері господарювання в умовах обмежених ресурсів планети та глобальних змін клімату (постановка проблеми) / Р. Б. Прилуцький // Актуальні проблеми цивільного та господарського права. – 2010. – № 3 (22). – С. 49-54.

21. *Панарин Александр Сергеевич.* Антиномии русской власти и христианская духовность: перспективы возрождения «Третьего Рима». (Часть 2-я) / Александр Сергеевич Панарин // Трибуна русской мысли. – 2002. – № 3.

Прилуцький Р.Б. Про відповідність принципів господарського права потребам докорінної перебудови економіки України у світлі наслідків фінансово-економічної кризи та глобальних змін клімату

У статті розглянуто поняття принципів господарського права, умови їх формування та відповідність потребам економіки України у світлі наслідків фінансово-економічної кризи та глобальних змін клімату, запропоновано закріпити на законодавчому рівні нові принципи господарювання.

Ключові слова: господарське право, господарювання, принципи права, принципи господарювання.

Прилуцький Р.Б. О соответствии принципов хозяйственного права нуждам коренной перестройки экономики Украины в свете последствий финансово-экономического кризиса и глобальных изменений климата

В статье рассмотрено понятие принципов хозяйственного права, условия их формирования и соответствие нуждам экономики Украины в свете последствий финансово-экономического кризиса и глобальных изменений климата, предложено на законодательном уровне закрепить новые принципы хозяйствования.

Ключевые слова: хозяйственное право, хозяйствование, принципы права, принципы хозяйствования.

Prylutskyi R.B. About conformity of principles of the economic right to needs of radical reorganization of economy of Ukraine in light of consequences of financial and economic crisis and global changes of a climate

In clause the concept of principles of the economic right, conditions of their formation and conformity to needs of economy of Ukraine in light of consequences of financial and economic crisis and global changes of a climate is considered, it is offered on a legislative level to fix new principles of managing.

Key words: the economic right, managing, principles of the right, principles of managing.

Стаття надійшла до редакції 22.01.2011.